

מחברת פסחים - ג

מסכת פסחים פרק ג

(מב,א) משנה: ואלו עוברין בפסח: כותח הבלבלי, ושכר המדי, וחומץ האדומי, וזיתום המצרי, וזומן של צבעים, ועמילן של טבחים, וקולן של סופרים. **ר' אליעזר** אומר: אף תכשיטי נשים. זה הכלל: כל שהוא ממין דגן, הרי זה עובר בפסח. הרי אלו באזהרה, ואין בהן משום כרת

גמרא: תנו רבנן: שלשה דברים נאמרים בכותח הבלבלי: מטמטם את הלב, ומסמא את העינים, ומכחיש את הגוף - מטמטם את הלב - משום נסיובי דחלבא; ומסמא את העינים - משום מילחא; ומכחיש את הגוף - משום קומניתא דאומא

תנו רבנן: שלשה דברים מרבין הזבל, וכופפין את הקומה, ונוטלין אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם, אלו הן: פת קיבר, ושכר חדש, וירק חי

תנו רבנן: שלשה דברים ממעטין את הזבל, וזוקפין את הקומה, ומאירין את העינים, אלו הן: פת נקייה, בשר שמן, ויין ישן. פת נקייה - **(מב,ב)** דסמידא; בשר שמן - דצפירתא דלא אפתח; יין ישן - עתיק עתיקי. כל מילי דמעלי להאי, קשה להאי - ודקשה להאי, מעלי להאי - בר מזנגבילא רטיבא, ופילפלי אריכתא, ופת נקייה, ובשר שמן, ויין ישן, דמעלי לכולי גופיה

שכר המדי -- דרמו ביה מי שערי

וחומץ האדומי -- דשדו ביה שערי

אמר **רב נחמן**: בתחלה, כשהיו מביאין נסכים מיהודה, לא היה יינם של יהודה מחמיץ עד שנותנין לתוכן שעורין, והיו קורין אותו "חומץ" סתם. ועכשיו, אין יינם של אדומיים מחמיץ עד שנותנין לתוכן שעורין, וקורין אותו "חומץ האדומי", לקיים מה שנאמר: (יחזקאל כו) "אמלאה החרבה" - אם מלאה זו, חרבה זו, ואם מלאה זו, חרבה זו. **רב נחמן בר יצחק** אמר: מהכא: (בראשית כה) "ולאם מלאם יאמץ"

תניא: אמר **רבי יהודה**: ביהודה, בראשונה הלוקח חומץ מעם הארץ אינו צריך לעשר, מפני שחזקה: אינו בא אלא מן התמד. ועכשיו, הלוקח חומץ מעם הארץ צריך לעשר, שחזקתו: אינו בא אלא מן היין

{וסבר רבי יהודה: תמד לאו בר עשורי הוא?! והא תנן: המתמד, ונתן מים במדה, ומצא כדי מדתו, פטור. **ורבי יהודה** מחייב!?

מחברת פסחים - ג

אהכי קאמר: לא נחשדו עמי הארץ על התמד. אי בעית, אימא נחשדו, ולא קשיא - הא בדרווקא הא בדפורצני!

וזיתום המצרי -- מאי זיתום המצרי? אתנא **רב יוסף**: תלתא שערי, תלתא קורטמי, ותלתא מלחא! <<**רב פפא** מפיק שערי ומעייל חיטי. וסימניך: "סיסני". תרו להו, וקלו להו, וטחני להו - ושתו להו מדיבחא ועד עצרתא! דקמיט מרפי ליה, ודרפי מקמיט ליה. לחולה ולאשה עוברא סכנתא

וזומן של צבעים -- הכא תרגימו: מיא דחירוי, דצבעי בהו לבא ועמילן של טבחים -- פת תבואה שלא הביאה שלישי, שמניחה על פי קדירה, ושואבת הזוהמא

וקולן של סופרים -- הכא תרגומא: פרורא דאושכפי. **רב שימי מחוזנאה** אמר: זה טיפולן של בנות עשירים, שמשיירות אותו לבנות עניים {איני! והא תנא **רבי חייא**: ארבעה מיני מדינה, ושלשה מיני אומנות - ואי אמרת טיפולן של בנות עשירים, מאי מיני אומנות איכא?! ^ ואלא מאי?! פרורא דאושכפי?! אמאי קרי ליה האי "קולן של סופרים"?! "קולן של רצענין" מיבעיא ליה?! <אמר **רב אושעיא**: לעולם פרורא דאושכפי! ומאי קרי ליה "קולן של סופרים"? דסופרים נמי מדבקין בהו ניירותיהן!

רבי אליעזר אומר: אף תכשיטי נשים -- ותכשיטי נשים סלקא דעתך?! אלא אימא: אף טיפולי נשים! - דאמר **רב יהודה** אמר **רב**: בנות ישראל (**מגא**) שהגיעו לפרקן ולא הגיעו לשנים - בנות עניים טופלות אותן בסיד; בנות עשירים טופלות אותן בסולת; בנות מלכים בשמן המור, שנאמר: (אסתר ב) "ששה חדשים בשמן המור" - מאי "שמן המור"? **רב הונא בר ירמיה** אומר: סטכת; **רב ירמיה בר אבא** אמר: שמן זית שלא הביא שלישי. תניא: ר' יהודה אומר: אנפיקנין, שמן זית שלא הביא שלישי. ולמה סכין אותו? מפני שמשיר את השיער ומעדן את הבשר!

זה הכלל: כל שהוא ממין דגן, הרי זה עובר בפסח -- תניא: אמר **ר' יהושע**: וכי מאחר ששנינו "כל שהוא מין דגן הרי זה עובר בפסח", למה מנו חכמים את אלו? כדי שיהא רגיל בהן

מחברת פסחים - ג

ובשמותיהן! כי הא דההוא בר מערבא, איקלע לבבל. הוה בישראל בהדיה. אמר להו: "קריבו לי מתכילתא!" שמע דקאמרי: "קריבו ליה כותח!" כיון דשמע "כותח", פירש

הרי אלו באזהרה, ואין בהן משום כרת -- מאן תנא דחמץ דגן גמור על ידי תערובות, ונוקשה בעיניה, בלאו?

אמר **רב יהודה** אמר **רב**: ר' מאיר היא! דתניא: שיאור ישרף, ונותנו לכלבו, והאוכלו בארבעים! ~הא גופא קשיא! - אמרת: "שיאור ישרף" - אלמא אסור בהנאה! - והדר תני: "ונותנו לפני כלבו" - אלמא מותר בהנאה?! - הכי קאמר: שיאור ישרף - דר' מאיר לר' מאיר, דר' יהודה לר' יהודה; ונותנו לפני כלבו - דר' מאיר לר' יהודה; והאוכלו בארבעים - אתאן לר' מאיר - שמעינן ליה לרבי מאיר: נוקשה בעיניה בלאו, וכל שכן חמץ דגן גמור על ידי תערובת!

אמר **רב נחמן** אמר: ר' אליעזר היא! דתניא: על חמץ דגן גמור ענוש כרת; על עירובו בלאו, דברי ר' אליעזר. **וחכמים** אומרים: על חמץ דגן גמור ענוש כרת; על עירובו בלא כלום. ושמעינן ליה לר' אליעזר דאמר חמץ דגן גמור על ידי תערובת בלאו, וכל שכן נוקשה בעיניה!

{ורב נחמן, מאי טעמא לא אמר כרב יהודה?! אמר לך: דילמא עד כאן לא קאמר ר' מאיר התם אלא נוקשה בעיניה, אבל חמץ דגן גמור על ידי תערובת, לא! {ורב יהודה, מאי טעמא לא אמר כרב נחמן? אמר לך: עד כאן לא קאמר ר' אליעזר התם אלא חמץ דגן גמור על ידי תערובת - אבל נוקשה בעיניה, לא אמר! תניא כוותיה דרב יהודה: (שמות יב) "כל מחמצת לא תאכלו" - לרבות כותח הבבלי, ושכר המדי, וחומץ האדומי, וזיתום המצרי; יכול יהא ענוש כרת? - תלמוד לומר: "כי כל אוכל חמץ ונכרתה" - על חמץ דגן גמור ענוש כרת, ועל עירובו בלאו! ~מאן שמעת ליה דאמר על עירובו בלאו? ר' אליעזר היא! ואילו נוקשה בעיניה לא קאמר! - שמע מינה: נוקשה לר' אליעזר לית ליה!

גור' אליעזר, עירובו בלאו מנא ליה? אדכתיב: "כל מחמצת לא תאכלו" {אי הכי, כרת נמי לחייב! דהא כתיב: "כי כל אכל מחמצת ונכרתה"!? אההוא מיבעי ליה לכדתניא: "מחמצת"² - אין

1 לקמן בפרקין (מח,ב) משנה וברייתא
2 כך לפנינו, אבל לעיל ובמדרש ובכ"י כאן לא גורסים "מחמצת", וכן ברש"י שם, וכן נראה נמי מהמשך הסוגיה כאן, ועיין בהגעה הבאה

לי אלא שנתחמץ מאליו - מחמת דבר אחר מניין? תלמוד לומר:
 "כל ... מחמצת ונכרתה"³! {אי הכי, דלאו נמי להכי הוא דאתא?!
 |אאלא טעמא דר' אליעזר מ"כל"! {התם נמי, הכתיב "כל"!?
 אהוא מיבעי ליה לרבות את הנשים! {נשים מדרב יהודה אמר
 רב נפקא! דאמר **רב יהודה** אמר **רב**, וכן תנא **דבי ר' ישמעאל**:
 אמר קרא: (במדבר ה) "איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם"
 - השוה הכתוב איש לאשה לכל עונשין שבתורה?! איצטריך! -
(מגב) סלקא דעתך אמינא: הואיל וכתוב: (דברים טז) "לא תאכל
 עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות", כל שישנו בקום אכול
 מצה, ישנו בבל תאכל חמץ - והני נשי, הואיל וליתנהו בקום אכול
 מצה, דהויא ליה מצות עשה שהזמן גרמא, אימא בבל תאכל חמץ
 נמי ליתנהו - קמשמע לן! - והשתא דאתרבו להו בבל תאכל
 חמץ, איתרבי נמי לאכילת מצה, כרבי אלעזר! דאמר **ר' אלעזר**:
 נשים חייבות באכילת מצה, דבר תורה, שנאמר: "לא תאכל עליו
 חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות" - כל שישנו בבל תאכל חמץ,
 ישנו באכילת מצה. והני נשי נמי, הואיל וישנן בבל תאכל חמץ,
 ישנן בקום אכול מצה! {ומאי חזית דהאי "כל" לרבווי נשים
 ומפקת עירובו?! אימא: לרבווי עירובו?! כמסתברא! קאי באוכלין,
 מרבה אוכלין! - וקאי באוכלין, מרבה נאכלין!
 {מתקיף לה **רב נתן אבהו דרב הונא**: וכל היכא דקאי באוכלין, לא
 מרבה נאכלין?! והא תניא: (ויקרא ז) "כי כל אכל חלב מן הבהמה
 אשר יקריב" - אין לי אלא חלב תמימין, שראוי ליקרב חלב -
 בעלי מומין מניין? תלמוד לומר: "מן הבהמה"! {חלב חולין מניין?
 תלמוד לומר: "כי כל" - והא הכא, דקאי באוכלין, וקא מרבה
 נאכלין?! {התם, דליכא אוכלין, מרבה נאכלין - הכא, דאיכא
 אוכלין, לא שביק להו לאוכלין ומרבה נאכלין!
 {ורבנן, דלית להו עירוב, "כל" לא דרשי - אלא נשים, מנא להו?!
 <"כל" לא דרשי - "כי כל", דרשי! {ור' אליעזר, אימא: "כל" לרבות
 את הנשים, "כי כל" לרבות את עירובו?! ~וכי תימא "כי כל", ר'
 אליעזר לא דריש - והתניא: (ויקרא ב) "שאור ... בל" תקטירו" -
 אין לי אלא כולו - מקצתו מניין? - תלמוד לומר: "כל"; עירובו
 מניין? - תלמוד לומר: "כי כל"! ~מאן שמעת ליה דדריש "כל"?
 רבי אליעזר! וקא דריש "כי כל"! - קשיא!

אמר **ר' אבהו** אמר **רבי יוחנן**: כל איסורין שבתורה, אין היתר

3 כך לפנינו, ונראה לפי כתבי יד שהגרסה היותר נכונה היא: ההוא "מחמצת" מיבעי ליה לכדתניא: אין
 לי אלא שנתחמץ מאליו - מחמת דבר אחר מניין? תלמוד לומר: "מחמצת"! אי הכי וכו'
 4 כך לשון חז"ל, אבל לשון התורה "לא תקטירו"

מחברת פסחים - ג

מצטרף לאיסור, חוץ מאיסורי נזיר, שהרי אמרה תורה: (במדבר ו) "משרת". וזעירי אמר: אף "שאור ... בל תקטירו" #; כמאן? <כר' אליעזר, דדריש "כל"! {אי הכי, (מד, א) לענין חמץ בפסח נמי?!> אין הכי נמי! ולאפוקי מדאבבי, דאמר: יש הקטרה לפחות מכזית - קמשמע לן דהקטרה לאו לפחות מכזית! #

יתיב רב דימי וקאמר לה להא שמעתא. אמר ליה אבבי לרב דימי: ; וכל איסורין שבתורה, אין היתר מצטרף לאיסור?! והתנן: המקפה של תרומה, והשום והשמן של חולין, ונגע טבול יום במקצתן - פסל את כולן; המקפה של חולין, והשום והשמן של תרומה, ונגע טבול יום במקצתן - לא פסל אלא מקום מגעו בלבד ~ והוינן בה: מקום מגעו, אמאי פסולה?! הא בטלי להו תבלין ברוב! ~ ואמר רבה בר בר חנה: מה טעם? הואיל וזר לוקה עליהן בכזית! ~ היכי דמי? לאו משום דהיתר מצטרף לאיסור?!

לא! מאי "כזית"? דאיכא כזית בכדי אכילת פרס! {וכזית בכדי אכילת פרס דאורייתא היא?!> אמר ליה: אין! {אי הכי, אמאי פליגי רבנן עליה דר' אליעזר בכותח הבבלי?!> אלא מאי? משום דהיתר מצטרף לאיסור?! סוף סוף, אמאי פליגי רבנן עליה דר' אליעזר בכותח הבבלי?! אלא הנח לכותח הבבלי, דלית ביה כזית בכדי אכילת פרס! - אי בעיניה, דקשריף וקאכיל ליה, בטלה דעתיה אצל כל אדם - ואי משטר קשטר ואכיל, לית ביה כזית בכדי אכילת פרס!

{איתיביה: שתי קדירות, אחת של חולין ואחת של תרומה, ולפניהן שתי מדוכות, אחת של חולין ואחת של תרומה, ונפלו אלו לתוך אלו - מותרין - שאני אומר: תרומה לתוך התרומה נפלה, וחולין לתוך חולין נפלו ~ ואי אמרת כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא, אמאי אמרינן "שאני אומר תרומה לתוך התרומה נפלה, וחולין לתוך חולין נפלו"?> אמר ליה: הנח לתרומת תבלין, דרבנן!

{איתיביה: שתי קופות, אחת של חולין ואחת של תרומה, ולפניהם שתי סאין, אחת של חולין ואחת של תרומה, ונפלו אלו לתוך אלו - מותרין - שאני אומר: חולין לתוך חולין נפלו, תרומה לתוך תרומה נפלה ~ ואי אמרת כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא, אמאי אמרינן "שאני אומר"?> אמר ליה: הנח לתרומה בזמן הזה, דרבנן!

{והאי "משרת" להכי הוא דאתא?! האי מיבעי ליה לכדתניא: "משרת" - (מד, ב) ליתן טעם כעיקר, שאם שרה ענבים במים, ויש

מחברת פסחים - ג

בהן טעם יין, חייב - מכאן אתה דן לכל התורה כולה: ומה נזיר, שאין איסורו איסור עולם, ואין איסורו איסור הנאה, ויש היתר לאיסורו - עשה בו טעם כעיקר - כלאים, שאיסורו איסור עולם, ואיסורו איסור הנאה, ואין היתר לאיסורו - אינו דין שיעשה טעם כעיקר. והוא הדין לערלה, בשתיים! אהא מני? רבנן היא! ורבי יוחנן, דאמר כרבי עקיבא!

ג'הי ר' עקיבא? אילימא ר' עקיבא דמתניתין, דתנן: **רבי עקיבא** אומר: נזיר ששרה פתו ביין, ויש בו לצרף כדי כזית, חייב - וממאי דמפת ומיין? דילמא מיין לחודיה! ~ וכי תימא: מיין לחודיה, מאי למימרא?! - הא קמשמע לן דאף על גב דתערובת! אלא ר' עקיבא דברייתא! דתניא: **ר' עקיבא** אומר: נזיר ששרה פתו ביין, ואכל כזית מפת ומיין, חייב!

ג'ור' עקיבא, טעם כעיקר מנא ליה? איליף מבשר בחלב - לאו טעמא בעלמא הוא, ואסור - הכא נמי, לא שנא!

%ורבנן, מבשר בחלב לא גמרינן, דחידוש הוא ג'ומאי חידוש? אילימא דהאי לחודיה והאי לחודיה שרי, ובהדי הדדי אסור - כלאים נמי, האי לחודיה והאי לחודיה שרי, ובהדי אסור! אלא דאי תרו ליה כולי יומא בחלבא, שרי - בשיל ליה בשולי, אסור!

{ור' עקיבא נמי, בשר בחלב ודאי חידוש הוא! | אלא יליף מגיעולי נכרים - גיעולי נכרים, לאו טעמא בעלמא הוא, ואסור - הכא נמי, לא שנא!

%ורבנן, גיעולי נכרים נמי חידוש הוא, דהא כל נותן טעם לפגם מותר, דגמרינן מנבילה, והכא אסור! %ורבי עקיבא, **כדרב חייא בריה דרב הונא**, דאמר: לא אסרה תורה אלא בקדירה בת יומא, הלכך לאו נותן טעם לפגם הוא! %ורבנן: קדירה בת יומא נמי, לא אפשר דלא פגמה פורתא!

{אמר ליה **רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי**: מדרבנן, נשמע לרבי עקיבא! - מי לא אמרי רבנן: "משרת" - ליתן טעם כעיקר - מכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה - לרבי עקיבא נמי, "משרת" - להיתר מצטרף לאיסור - מכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה כולה!?

אמר ליה: **(מה,א)** משום דהוה נזיר וחטאת שני כתובין הבאין כאחד, ואין מלמדין! #נזיר הא דאמרן - ג'חטאת, מאי היא? דתניא: (ויקרא ז) "כל אשר יגע בבשרה יקדש" - יכול אפילו לא

מחברת פסחים - ג

בלעה? אתלמוד לומר: "בבשרה" - עד שיבלע בבשר; "יקדש" - להיות כמוה - שאם פסולה היא, תיפסל - ואם כשירה היא, תאכל כחמור שבה!#

{ורבנן נמי, ניהוי נזיר וחטאת שני כתובין הבאין כאחד, ואין מלמדין?!> אמרי: הנהו מיצריך צריכי! %ור' עקיבא: מאי צריכי?!> בשלמא אי כתב רחמנא בחטאת, לא גמר נזיר מינה, דחולין מקדשים לא גמרינן - אלא לכתוב רחמנא בנזיר, ותיתי חטאת ותגמור מיניה! דהא כל איסורין שבתורה קא גמר מנזיר! %ורבנן אמרי לך: מיצרך צריכי! חטאת, להיתר מצטרף לאיסור, וחולין מקדשים לא גמר - ו"משרת", ליתן טעם כעיקר, ומכאן אתה דן לכל התורה כולה %ורבי עקיבא: תרוייהו להיתר מצטרף לאיסור, והוו להו שני כתובין הבאין כאחד, וכל שני כתובין הבאין כאחד, אין מלמדין!

{אמר ליה **רב אשי לרב כהנא**: אלא הא דתניא: (במדבר ו) "מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג" - לימד על איסורי נזיר שמצטרפים זה עם זה - השתא לר' עקיבא איסור והיתר מצטרפין - איסור ואיסור מיבעיא?!> אמר ליה: איסור והיתר בבת אחת - איסור ואיסור בזה אחר זה!

משנה: בצק שבסידקי עריבה - אם יש כזית במקום אחד, חייב לבער - ואם לאו, בטל במיעוטו. וכן לענין הטומאה - אם מקפיד עליו חוצץ - ואם רוצה בקיומו, הרי הוא כעריבה

גמרא: אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: לא שנו אלא במקום שאין עשויין לחזק - אבל במקום שעשויין לחזק, אינו חייב לבער - מכלל דפחות מכזית, אפילו במקום שאין עשוי לחזק, אינו חייב לבער!

איכא דמתני לה אסיפא: ואם לאו, בטל במיעוטו -- אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: לא שנו אלא במקום העשוי לחזק - אבל במקום שאין עשוי לחזק, חייב לבער - מכלל דכזית, אפילו במקום העשוי לחזק, חייב לבער!

תניא כלישנא קמא, תניא כלישנא בתרא - תניא כלישנא קמא: בצק שבסידקי עריבה - במקום העשוי לחזק, אינו חוצץ ואינו עובר; ובמקום שאין עשוי לחזק, חוצץ ועובר. במה דברים אמורים? בכזית! אבל בפחות מכזית, אפילו במקום שאין עשוי לחזק, אינו חוצץ ואינו עובר!

מחברת פסחים - ג

ותניא כלישנא בתרא: בצק שבסידקי עריבה - במקום העשוי לחזק, **(מה,ב)** אינו חוצץ ואינו עובר; במקום שאין עשוי לחזק, חוצץ ועובר. במה דברים אמורים? בפחות מכזית! אבל בכזית, אפילו במקום העשוי לחזק, חוצץ ועובר!

{קשיין אהדדי! אמר **רב הונא**: סמי קילתא מקמי חמירתא!
<<**רב יוסף** אמר: תנאי שקלת מעלמא?! תנאי היא! דתניא: הפת שעיפשה, חייב לבער, מפני שראוי לשוחקה ולחמע בה כמה עיסות אחרות. **רבי שמעון בן אלעזר** אומר: במה דברים אמורים? במקוימת לאכילה - אבל כופת שאור שייחדה לשיבה, בטלה - מדאמר ר' שמעון בן אלעזר "בטלה", מכלל דתנא קמא סבר לא בטלה! אלמא קסבר: כל כזית, אף על גב דמבטל, לא בטיל!
>>אמר ליה **אביי**: תרצת בכזית - פחות מכזית, מי תרצת?! אלא הא והא ר' שמעון בן אלעזר היא, ולא קשיא - הא במקום לישה, הא שלא במקום לישה!

אמר **רב אשי**: לא תימא "שלא במקום לישה" אגבה דאגנא, אלא אשיפתא דאגנא! {פשיטא! כמהו דתימא? זמנא דאטיף ומטי להתם - קא משמע לן!

אמר ר' **נחמן** אמר **רב**: הלכה כר' שמעון בן אלעזר {איני! והאמר **רב יצחק בר אשי** אמר **רב**: אם טח פניה בטיט, בטלה - טח, אין - לא טח, לא?! <מאן דמתני הא, לא מתני הא!

איכא דאמרי: אמר **רב נחמן** אמר **רב**: אין הלכה כר' שמעון בן אלעזר! דאמר **רב יצחק בר אשי** אמר **רב**: אם טח פניה בטיט, בטלה - טח, אין - לא טח, לא!

אמר **רב נחמן** אמר **שמואל**: שני חצאי זיתים וחוט של בצק ביניהן - רואין כל שאילו ינטל החוט וניטלין עמו, חייב לבער - ואם לאו, אינו חייב לבער

אמר **עולא**: לא אמרן אלא בעריבה - אבל בבית, חייב לבער. מאי טעמא? דזימנין דכניש להו, ונפלי גבי הדדי! אמר **עולא**: בעו במערבא: גבית ועלייה, מהו? גבית ואכסדרא, מהו? גשני בתים, זה לפנים מזה, מהו? - תיקו!

תנו רבנן: הפת שעיפשה ונפסלה מלאכול לאדם, והכלב יכול לאוכלה, מטמאה טומאת אוכלין בכביצה, ונשרפת עם הטמאה בפסח. משום ר' **נתן** אמרו: אינה מטמאה

מחברת פסחים - ג

זכמאן אזלא הא דתנן: כלל אמרו בטהרות: כל המיוחד לאוכל אדם, טמא עד שיפסל מלאכול לכלב? זכמאן?! דלא כר' נתן!

תנו רבנן: עריבת העבדנין שנתן לתוכה קמח - תוך שלשה ימים, חייב לבער - קודם שלשה ימים, אינו חייב לבער. אמר ר' נתן: במה דברים אמורים? שלא נתן לתוכה עורות - אבל נתן לתוכה עורות, אפילו תוך שלשה, אין חייב לבער

אמר **רבא**: הלכה כר' נתן! אפילו יום אחד, ואפילו שעה אחת!

וכן לענין טומאה - אם מקפיד עליו, חוצץ - ואם רוצה בקיומו, הרי הוא כעריבה -- {מי דמי?! התם, בשיעורא תליא מילתא - הכא, בקפידא תליא מילתא?! אמר **רב יהודה**: אימא: "ולענין הטומאה אינו כן"! {אמר ליה **אביי**: הא "וכן לענין טומאה" קתני?! | אלא אמר **אביי**: הכי קאמר: וכן (**מו,א**) לענין צירוף טומאה בפסח - ובשאר ימות השנה איכא פלוגתא! היכי דמי? כגון דאיכא פחות מכביצה אוכלין, ונגעו בהאי בצק - בפסח, דאיסורו חשוב, מצטרף - בשאר ימות השנה, דבקפידא תליא מילתא, אם מקפיד עליו מצטרף, אם רוצה בקיומו, הרי הוא כעריבה!

{מתקיף לה **רבא**: מי קתני "מצטרף"?! והא "חוצץ" קתני! | אלא אמר **רבא**: וכן להעלות טהרה לעריבה! היכי דמי? כגון דאיטמי הך עריבה, ובעי לאטבולי. בפסח, דאיסורו חשוב, חוצץ, ולא סלקא לה טבילה - בשאר ימות השנה, בקפידא תליא מילתא - אי מקפיד עליו, חוצץ - ואם רוצה בקיומו, הרי הוא כעריבה!

{מתקיף לה **רב פפא**: מי קתני "וכן לענין טהרה"?! הא "לענין טומאה" קתני! | אלא אמר **רב פפא**: וכן לענין להוריד טומאה לעריבה! היכי דמי? כגון דנגע שרץ בהאי בצק - בפסח, דאיסורו חשוב, חוצץ, ולא נחתה לה טומאה - בשאר ימות השנה, דבקפידא תליא, אם מקפיד עליו, חוצץ, אם רוצה בקיומו, הרי הוא כעריבה!

משנה: בצק החרש, אם יש כיוצא בו שהחמיץ, הרי זה אסור

גמרא: זאם אין שם כיוצא בו, מהו? אמר ר' אבהו אמר ר' שמעון **בן לקיש**: כדי שילך אדם ממגדל נוניא לטבריא, מיל! {ונוניא "מיל"?! אהא קמשמע לן דשיעורא דמיל כממגדל נוניא

ועד טבריא!

אמר ר' אבהו אמר רבי שמעון בן לקיש: לגבל, ולתפלה, ולנטילת ידים, ארבעה מילין. אמר רב נחמן בר יצחק: אייבו אמרה, וארבעה אמר בה, וחדא מינייהו עבוד! דתנן: וכולן שעיבדן, או שהילך בהן כדי עבודה, טהורין, חוץ מעור האדם! וְכֹמָה "כדי עבודה"? אמר ר' אייבו אמר ר' ינאי: כדי הילוך ארבעה מילין! אמר ר' יוסי ברבי חנינא: לא שנו אלא לפניו, אבל לאחריו, אפילו מיל אינו חוזר #אמר רב אחא: ומינה: מיל הוא דאינו חוזר - הא פחות ממיל, חוזר! #

משנה: כיצד מפרישין חלה בטומאה ביום טוב? ר' אליעזר אומר: לא תקרא לה שם עד שתאפה. **בן בתירא** אומר: תטיל בצונן. אמר ר' יהושע: **(מו,ב)** לא זה הוא חמץ שמוזהרין עליו בבל יראה ובבל ימצא, אלא מפרישתה ומניחתה עד הערב, ואם החמיצה, החמיצה!

גמרא: ^ לימא בטובת הנאה קמיפלגי! דר' אליעזר סבר טובת הנאה ממון, ור' יהושע סבר טובת הנאה אינה ממון! כלא! דכולי עלמא סברי טובת הנאה אינה ממון, והכא ב"הואיל" קמיפלגי! דר' אליעזר סבר: אמרינן: "הואיל ואי בעי איתשיל עלה, ממוניה הוא", ור' יהושע סבר: לא אמרינן "הואיל"!

איתמר: האופה מיום טוב לחול - **רב חסדא** אמר: לוקה; **רבה** אמר: אינו לוקה -- **רב חסדא** אמר: לוקה - לא אמרינן הואיל ומיקלעי ליה אורחים, חזי ליה; **רבה** אמר: אינו לוקה - אמרינן "הואיל"

{אמר ליה **רבה לרב חסדא:** לדידך, דאמרת לא אמרינן "הואיל", היאך אופין מיום טוב לשבת?! אמר ליה: משום עירובי תבשילין! {ומשום עירובי תבשילין, שרינן איסורא דאורייתא?! אמר ליה: מדאורייתא, צורכי שבת נעשין ביום טוב, ורבנן הוא דגזרו ביה גזירה, שמא יאמרו אופין מיום טוב אף לחול. וכיון דאצרכוה רבנן עירובי תבשילין, אית ליה היכירא!

{איתיביה: בהמה המסוכנת, לא ישחוט אלא כדי שיכול לאכול הימנה כזית עלי מבעוד יום - יכול לאכול, אף על גב דלא בעי למיכל! - בשלמא לדידי, דאמרי "הואיל", הואיל ואי בעי למיכל, מצי אכיל - משום הכי, ישחוט - אלא לדידך, דאמרת: לא אמרינן "הואיל", אמאי ישחוט?! אמר ליה: משום הפסד ממונו! {ומשום הפסד ממונו שרינן איסורא דאורייתא?! אמר

ליה: אין! משום הפסד ממונו, גמר בלבו לאכול כזית, ואי אפשר לכזית בשר בלא שחיטה!

{איתביה: לחם הפנים **(מז,א)** נאכל לתשעה, לעשרה, ולאחד עשר - לא פחות ולא יותר. כיצד? כדרכו, לתשעה: נאפה בערב שבת, נאכל בשבת לתשעה; חל יום טוב להיות בערב שבת, נאכל לשבת לעשרה; שני ימים טובים של ראש השנה, נאכל לשבת לאחד עשר, לפי שאינו דוחה לא את השבת ולא את היום טוב - ואי אמרת צורכי שבת נעשין ביום טוב, אמאי לא דחי יום טוב?! אמר ליה: שבות קרובה התירו - שבות רחוקה, לא התירו! **זלרבן שמעון בן גמליאל**, דאמר משום **רבי שמעון בן הסגן**: דוחה את יום טוב ואינו דוחה את יום צום, מאי איכא למימר?! אבהא פליגי: מר סבר שבות קרובה התירו - שבות רחוקה לא התירו; ומר סבר שבות רחוקה נמי התירו!

{מתלב רב מרי: שתי הלחם אינן נאכלות, לא פחות משנים ולא יותר על שלשה. כיצד? נאפות ערב יום טוב, נאכלות ליום טוב לשנים; חל יום טוב להיות אחר השבת, נאכלות ליום טוב לשלשה, לפי שאינה דוחה לא את השבת ולא את היום טוב - ואי אמרת צורכי שבת נעשין ביום טוב, השתא דשבת ביום טוב שרי - דיום טוב ביום טוב מיבעיא?! אשאני התם, דאמר קרא: "לכם" - לכם, ולא לגבוה! **זלרבן שמעון בן גמליאל**, דאמר משום **ר' שמעון בן הסגן** דוחה את יום טוב, מאי איכא למימר?! אסבר לה **כאבא שאול**, דאמר: "לכם" - לכם ולא לנכרים!

{שלח ליה **רב חסדא לרבה** ביד **רב אחא בר רב הונא**: מי אמרינן "הואיל"? והא תנן: יש חורש תלם אחד וחייבין עליה משום שמונה לאוין: החורש בשור וחמור, והן מוקדשים, וכלאים בכרם, **(מז,ב)** ושביעית, ביום טוב, כהן ונזיר אבית הטומאה - ואי אמרינן "הואיל", אחרישה לא ליחייב, הואיל וחזי לכיסוי דם ציפור?! אמר **ר' פפא בר שמואל**: באבנים מקורזלות! {ראויות לכותשן?! אכותישה ביום טוב מי שרי?! {ראויות לכותשן כלאחר יד?! אבצונמא! {צונמא בר זריעה?! אצונמא מלמעלה ועפר תיחוח מלמטה! {ותיפוק ליה משום עפר תיחוח?! |אלא אמר **מר בר רב אשי**: בטינא! {וטינא בר זריעה הוא?! |במתונתא!

{איתביה **אביי**: המבשל גיד הנשה בחלב ביום טוב ואוכלו, לוקה חמש: לוקה משום מבשל גיד ביום טוב, ולוקה משום אוכל גיד, ולוקה משום מבשל בשר בחלב, ולוקה משום אוכל בשר בחלב, ולוקה משום הבערה. ואי אמרינן "הואיל", אהבערה לא ליחייב, הואיל דחזי ליה לצרכו?! אמר ליה: אפיק הבערה ועייל גיד

הנשה של נבילה! {והתני **רבי חייא**: לוקין שתיים על אכילתו ושלש על בישולו! - ואי איתא, שלש על אכילתו מיבעי ליה?! |<אלא אפיק הבערה, ועייל עצי מוקצה! {ומוקצה דאורייתא הוא?!> אמר ליה: אין! דכתיב: (שמות טז) "והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו!" ואזהרתה מהכא: (שמות כ) מ"לא תעשה כל מלאכה!" {אמר ליה: והא את הוא דאמרת: בעאי מיניה **מרב חסדא**, ואמרי לה: בעאי מיניה **מרב הונא**: הביא שה מאפר ושחטו תמיד ביום טוב, מהו? ואת אמרת לן עלה (יחזקאל מה:טו): "שה" - ולא הבכור; "אחת" - ולא מעשר; "מן הצאן" - ולא הפלגס; (**מחא**) "מן המאתים" - ממותר שתי מאות שנשתיירו בבור - מכאן לערלה, שבטילה במאתים; "ממשקה ישראל" - מן המותר לישראל - מכאן אמרו: אין מביאין נסכין מן הטבל - ייכול לא יביא מן המוקצה? - אמרת: מה טבל מיוחד, שאיסור גופו גרם לו - אף כל שאיסור גופו גרם לו - יצא מוקצה, שאין איסור גופו גרם לו, אלא איסור דבר אחר גרם לו! ~ ואי אמרת איסור מוקצה דאורייתא, מה לי איסור גופו, מה לי איסור דבר אחר?! {ועוד, הא את הוא דאמרת: חילוק מלאכות לשבת, ואין חילוק מלאכות ליום טוב?! |<אלא אפיק הבערה, ועייל עצי אשירה! ואזהרה מהכא: (דברים יג) "ולא ידבק בידך מאומה מן החרס!"> {אמר ליה **רב אחא בריה דרבא לאביי**: ונלקי נמי משום: (דברים ז) "ולא תביא תועבה אל ביתך"?! |<אלא אפיק הבערה, ועייל עצי הקדש! ואזהרה מהכא: (דברים יב) "ואשיריהם תשרפון באש לא תעשון כן לה' אלהיכם">

אמר **רמי בר חמא**: הא דרב חסדא ורבה, מחלוקת דר' אליעזר ורבי יהושע היא! דר' אליעזר סבר: אמרינן "הואיל", ורבי יהושע סבר: לא אמרינן "הואיל" <אמר **רב פפא**: ודילמא עד כאן לא קאמר ר' אליעזר התם דאמרינן הואיל, אלא דבעידנא דקא עיילי לתנורא, כל חדא וחדא חזיא ליה לדידיה - אבל הכא, דלאורחין הוא דחזי, לדידיה לא חזי, אימא הכי נמי דלא אמרינן "הואיל"?!>

<אמר **רב שישא בריה דרב אידי**: ודילמא לא היא - עד כאן לא קאמר רבי יהושע התם דלא אמרינן "הואיל", אלא דאיכא חדא דלא חזיא, לא לדידיה ולא לאורחין - אבל הכא, דחזי מיהת לאורחין, אימא: הכי נמי, אמרינן "הואיל"?!>

אמרו רבנן קמיה **דרבי ירמיה ור' זירא**. ר' ירמיה קיבלה. ר' זירא לא קיבלה. אמר ליה **רבי ירמיה לרבי זירא**: ומילתא דקשיא לן ואתיא כמה שני - "במאי פליגי ר' אליעזר ור' יהושע?" - השתא, אמרו משמיה דגברא רבה, ולא ניקבלה?! <אמר ליה: היכי אקבלה?!> דתנינא: אמר ליה **רבי יהושע**: לדבריך, הרי הוא עובר משום (שמות כ) "לא תעשה כל מלאכה", ושתיק ליה! ואי איתא,

לימא ליה: טעמא דידי משום "הואיל!" {אמר ליה: וליטעמיק, הא דתנינא בברייתא: אמר לו ר' אליעזר: לדבריך, הרי הוא עובר משום "בל יראה ובל ימצא", ושתיק ליה - הכי נמי דלא אהדר ליה?! אהא קא מהדר ליה במתניתין, דתנן: לא זהו חמץ שמוזהרין עליו משום "בל יראה ובל ימצא"! - אלא שתיק ליה בברייתא, ומהדר ליה במתניתין! {הכי נמי, אימור: שתיק ליה במתניתין ואהדר ליה במכילתא אחריתי!

תניא: רבי אומר: הלכה כר' אליעזר, ור' יצחק אמר: הלכה כבן בתירא. וכמה שיעור עיסה? רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר: בחיטין קבין, ובשעורין שלשת קבין. ר' נתן אומר משום ר' אליעזר: חילוף הדברים

{והתניא: רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר: בחטין שלשת קבין, ובשעורין ארבעה קבין?! אלא קשיא! - הא בחסיכתא, הא במעלייתא!

אמר רב פפא: שמע מינה: גריעין חיטי חסיכתא מחיטי מעלייתא טפי מדגריעין שערי חסיכתא משערי מעלייתא - דאילו התם תילתא, והכא ריבעא!

אמר רב: קבא מלוגנאה לפיסחא, וכן לחלה {והתנן: (מחב) חמשת רבעים קמח ועוד⁵, חייבין בחלה?! אהכי קאמר: קבא מלוגנאי נמי, אהאי שיעורא קאי!

אמר רב יוסף: הני נשי דידן, נהוג למיפא קפיזא קפיזא לפיסחא {אמר ליה אביי: מאי דעתיד?! לחומר?! חומר דאתי לידי קולא הוא, דקא מפקע לה מחלה! אמר ליה: דעבדן כר' אליעזר! דתנן: רבי אליעזר אומר: הרודה ונותן לסל, הסל מצרפן לחלה. ואמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי אליעזר! {אמר ליה: והא איתמר עלה: אמר רבי יהושע בן לוי: לא שנו אלא ככרות של בבל, שנושכות זו מזו - אבל כעכין, לא?! אהא איתמר עלה: אמר ר' חנינא: אפילו כעכין!

בעי ר' ירמיה: טבלא שאין לה לבזבזין, מהו? תוך כלי בעינן, והא ליכא? או דילמא אור כלי בעינן, והא איכא? - תיקו!

תניא: ר' אליעזר אומר: הסל מצרפן. רבי יהושע אומר: תנור מצרפן. רבן שמעון בן גמליאל אומר: ככרות של בבל שנושכות זו

5 כד לפננו, ורש"י לא גרס "ועוד", ובכ"י: "חמשת רבעים קמח וכן לחלה"

משנה: רבן גמליאל אומר: שלש נשים לשות כאחת, ואופות בתנור אחד, זו אחר זו. וחכמים אומרים: שלש נשים עוסקות בבצק כאחת - אחת לשה, ואחת עורכת, ואחת אופה. ר' עקיבא אומר: לא כל הנשים ולא כל העצים ולא כל התנורים שוין. זה הכלל: תפח, תלטוש בצונן

גמרא: תנו רבנן: לשה - היא מקטפת, וחבירתה לשה תחתיה; מקטפת - היא אופה, וחבירתה מקטפת תחתיה, והשלישית לשה; אופה - היא לשה, וחבירתה אופה תחתיה, והשלישית מקטפת. וחוזרת חלילה. כל זמן שעוסקות בבצק, אינו בא לידי חימוץ

ר' עקיבא אומר: לא כל הנשים ולא כל העצים ולא כל התנורים שוין. זה הכלל: תפח, תלטוש בצונן -- תניא: אמר **רבי עקיבא**: דנתי לפני **רבן גמליאל**: ילמדינו רבינו: ג' בנשים זריזות או בנשים שאין זריזות? ג' בעצים לחים או בעצים יבשים? ג' בתנור חם או בתנור צונן? <אמר לי: אין לך אלא מה ששנו חכמים: זה הכלל: תפח, תלטוש בצונן!

משנה: שיאור ישרף, והאוכלו פטור; סידוק ישרף, והאוכלו חייב כרת. איזהו שיאור? כקרני חגבים; סידוק - שנתערבו סדקין זה בזה, דברי **רבי יהודה**. וחכמים אומרים: זה וזה, האוכלו חייב כרת. ואיזהו שיאור? כל שהכסיפו פניו, כאדם שעמדו שערותיו **גמרא:** תנו רבנן: איזהו שיאור? כל שהכסיפו פניו, כאדם שעמדו שערותיו; סידוק - כקרני חגבים, דברי **ר' מאיר**. וחכמים אומרים: איזהו שיאור? כקרני חגבים; סידוק - שנתערבו סדקין זה בזה. וזה וזה, האוכלו חייב כרת {והאנן תנן: שיאור ישרף, והאוכלו פטור, דברי **רבי יהודה**?! <אימא: לרבי מאיר זה וזה האוכלו חייב כרת

אמר **רבא**: מאי טעמא דר' מאיר? אין לך כל סדק וסדק מלמעלה, שאין לו כמה סדקים מלמטה!

(מט,א) משנה: ארבעה עשר שחל להיות בשבת, מבערין את הכל מלפני השבת, דברי **ר' מאיר**. וחכמים אומרים: בזמנו. **ר' אלעזר**

בר צדוק אומר: תרומה מלפני השבת, וחולין בזמן

גמרא: תניא: **ר' אלעזר בר צדוק** אומר: פעם אחת שבת אבא ביבנה, וחל ארבעה עשר להיות בשבת. ובא זונין ממונה של ר' גמליאל, ואמר: "הגיע עת לבער את החמץ!" והלכתי אחר אבא, וביערנו את החמץ

משנה: ההולך לשחוט את פסחו, ולמול את בנו, ולאכול סעודת אירוסין בבית חמיו, ונזכר שיש לו חמץ בתוך ביתו - אם יכול לחזור ולבער ולחזור למצותו, יחזור ויבער - ואם לאו, מבטלו בלבו; להציל מן הנכרים, ומן הנהר, ומן הלסטים, ומן הדליקה, ומן המפולת - יבטל בלבו; ולשבות שביתת הרשות - יחזור מיד. וכן מי שיצא מירושלים, ונזכר שיש בידו בשר קדש - אם עבר צופים, שורפו במקומו - ואם לאו, חוזר ושורפו לפני הבירה מעצי המערכה. ועד כמה הן חוזרין? **ר' מאיר** אומר: זה וזה בכביצה. **ר' יהודה** אומר: זה וזה בכזית. **וחכמים** אומרים: בשר קדש בכזית, וחמץ בכביצה

גמרא: {ורמינהו: ההולך לאכול סעודת אירוסין בבית חמיו, ולשבות שביתת הרשות, יחזור מיד?! <אמר **ר' יוחנן**: לא קשיא! - הא ר' יהודה, הא רבי יוסי! דתניא: סעודת אירוסין רשות, דברי **ר' יהודה**. **רבי יוסי** אומר: מצוה ~ והשתא דאמר **רב חסדא**: מחלוקת בסעודה שניה, אבל בסעודה ראשונה, דברי הכל: מצוה, אפילו תימא הא והא ר' יהודה, ולא קשיא! - הא בסעודה ראשונה, הא בסעודה שניה!

תניא: אמר **רבי יהודה**: אני לא שמעתי אלא סעודת אירוסין, אבל לא סבלונות. אמר לו **ר' יוסי**: אני שמעתי סעודת אירוסין וסבלונות!

תניא: **רבי שמעון** אומר: כל סעודה שאינה של מצוה, אין תלמיד חכם רשאי להנות ממנה

כגון מאי? אמר **ר' יוחנן**: כגון בת כהן לישראל, ובת תלמיד חכם לעם הארץ! דאמר **ר' יוחנן**: בת כהן לישראל, אין זוגן עולה יפה? מאי היא? אמר **רב חסדא**: או אלמנה, או גרושה, או זרע אין לה! <<במתניתא תנא: קוברת, או קוברתו, או מביאתו לידי עניות!

{איני! והא אמר **ר' יוחנן**: הרוצה שיתעשר, ידבק בזרעו של אהרן

מחברת פסחים - ג

- כל שכן, שתורה וכהונה מעשרתן?! - לא קשיא - הא בתלמיד חכם, הא בעם הארץ!

ר' יהושע נסיב כהנתא. חלש. אמר: לא ניחא ליה לאהרן דאדבק בזרעיה, דהוי ליה חתנא כי אנא!

רב אידי בר אבין נסיב כהנתא. נפקו מיניה תרי בני סמיכי: רב ששת בריה דרב אידי, ור' יהושע בריה דרב אידי

אמר **ר' פפא**: אי לא נסיבנא כהנתא, לא איעתרי!

אמר **רב כהנא**: אי לא נסיבנא כהנתא, לא גלאי! {אמרו ליה: והא למקום תורה גלית?!} - לא גלאי כדגלי אינשי!

אמר **רבי יצחק**: כל הנהנה מסעודת הרשות, לסוף גולה, שנאמר: (עמוס ו) "ואוכלים כרים מצאן ועגלים מתוך מרבק", וכתוב: "לכן עתה יגלו בראש גלים"

תנו רבמן: כל תלמיד חכם המרבה סעודתו בכל מקום, סוף מחרים את ביתו, ומאלמן את אשתו, ומייתם את גוזליו. ותלמודו משתכח ממנו, ומחלוקות רבות באות עליו, ודבריו אינם נשמעים. ומחלל שם שמים, ושם רבו, ושם אביו. וגורם שם רע לו, ולבניו, ולבני בניו עד סוף כל הדורות; מאי היא? אמר **אביי**: קרו ליה "בר מחים תנורי" <<**רבא** אמר: "בר מרקיד בי כובי" <<**רב פפא** אמר: "בר מלחך פינכי" <<<**רב שמעיה** אמר: "בר מך רבע"

תנו רבנן: לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו, וישא בת תלמיד חכם. שאם מת או גולה, מובטח לו שבניו תלמידי חכמים. ואל ישא בת עם הארץ, שאם מת או גולה, בניו עמי הארץ

תנו רבנן: לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו, וישא בת תלמיד חכם, וישיא בתו לתלמיד חכם - משל לענבי הגפן בענבי הגפן - דבר נאה ומתקבל. ולא ישא בת עם הארץ - משל לענבי הגפן בענבי הסנה - דבר כעור (**מט,ב**) ואינו מתקבל

תנו רבנן: לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו, וישא בת תלמיד חכם; לא מצא בת תלמיד חכם, ישא בת גדולי הדור; לא מצא בת גדולי הדור, ישא בת ראשי כנסיות; לא מצא בת ראשי כנסיות, ישא בת גבאי צדקה; לא מצא בת גבאי צדקה, ישא בת מלמדי תינוקות. ולא ישא בת עמי הארץ, מפני שהן שקץ, ונשותיהן שרץ, ועל בנותיהן הוא אומר: (דברים כז) "ארור שוכב עם כל בהמה"

מחברת פסחים - ג

תניא: **רבי** אומר: עם הארץ, אסור לאכול בשר, שנאמר: (ויקרא יא) "זאת תורת הבהמה והעוף" - כל העוסק בתורה, מותר לאכול בשר בהמה ועוף - וכל שאינו עוסק בתורה, אסור לאכול בשר בהמה ועוף

אמר **רבי אלעזר**: עם הארץ, מותר לנוחרו ביום הכיפורים שחל להיות בשבת! {אמרו לו תלמידיו: רבי! אמור "לשוחטו"?!} אמר להן: זה טעון ברכה, וזה אינו טעון ברכה!

אמר **רבי אלעזר**: עם הארץ, אסור להתלוות עמו בדרך, שנאמר: (דברים ל) "כי היא חייך וארך ימך" - על חייך לא חס - על חיי חבירו לא כל שכן!

אמר **רבי שמואל בר נחמני** אמר **רבי יוחנן**: עם הארץ מותר לקורעו כדג. אמר **רבי שמואל בר יצחק**: ומגבו

תניא: אמר **רבי עקיבא**: כשהייתי עם הארץ, אמרתי: מי יתן לי תלמיד חכם, ואנשכנו כחמור! {אמרו לו תלמידיו: רבי! אמור "ככלב"!} אמר להן: זה נושך ושובר עצם, וזה נושך ואינו שובר עצם!

תניא: היה **רבי מאיר** אומר: כל המשיא בתו לעם הארץ, כאילו כופתה ומניחה לפני ארי - מה ארי, דורס ואוכל ואין לו בושת פנים - אף עם הארץ, מכה ובוועל, ואין לו בושת פנים, תניא: **רבי אליעזר** אומר: אילמלא אנו צריכין להם למשא ומתן, היו הורגין אותנו!

תנא **רבי חייא**: כל העוסק בתורה לפני עם הארץ, כאילו בועל ארוסתו בפניו, שנאמר: (דברים לג) "תורה צוה לנו משה מורשה" - אל תקרי "מורשה" אלא "מאורסה"

גדולה שנאה ששונאין עמי הארץ לתלמיד חכם, יותר משנאה ששונאין אומות העולם את ישראל. ונשותיהן יותר מהן. תנא: שנה ופירש, יותר מכולן

תנו רבנן: ששה דברים נאמרו בעמי הארץ: אין מוסרין להן עדות, ואין מקבלין ממנו עדות, ואין מגלין להן סוד, ואין ממנין אותן אפוטרופוס על היתומים, ואין ממנין אותן אפוטרופוס על קופה של צדקה, ואין מתלוין עמהן בדרך. ויש אומרים: אף אין מכריזין על אבידתו. ותנא קמא: זמנין דנפיק מיניה זרעא מעליא, ואכיל ליה, שנאמר: (איוב כז) "יכין וצדיק ילבש"

וכן מי שיצא מירושלים ונזכר שיש בידו בשר קדש - אם עבר צופים, שורפו במקומו - ואם לאו, חוזר ושורפו לפני הבירה מעצי המערכה. ועד כמה הן חוזרין? **ר' מאיר** אומר: זה וזה בכביצה. **ר' יהודה** אומר: זה וזה בכזית. **וחכמים** אומרים: בשר קדש בכזית, וחמץ בכביצה -- {למימרא דרבי מאיר סבר כביצה הוא דחשיב, ורבי יהודה סבר כזית נמי חשיב?! ~ורמינהי: עד כמה הן מזמנין? עד כזית! **ורבי יהודה** אומר: עד כביצה?! <אמר **רבי יוחנן**: מוחלפת השיטה! <<**אביי** אמר: לעולם לא תיפוד! - התם בקראי פליגי - הכא בסברא פליגי! - התם בקראי פליגי: רבי מאיר סבר: (דברים ח) "ואכלת" - זו אכילה; "ושבעת" - זו שתיה. ואכילה בכזית. ורבי יהודה סבר: "ואכלת ושבעת" - אכילה שיש בה שביעה. ואיזו זו? בכביצה! - הכא בסברא פליגי: דרבי מאיר סבר: חזרתו כטומאתו - מה טומאתו, בכביצה, אף חזרתו, בכביצה. ור' יהודה סבר: חזרתו (**נא**) כאיסורו - מה איסורו בכזית, אף חזרתו בכזית!

תניא: **ר' נתן** אומר: זה וזה כשתי ביצים. ולא הודו לו חכמים

(זכריה יד) "והיה ביום ההוא לא יהיה אור יקרות וקפאון" - מאי "יקרות וקפאון"? אמר **ר' אלעזר**: זה אור שיקר בעולם הזה, וקפוי לעולם הבא! <<**ר' יוחנן** אמר: אלו נגעים ואהלות, שיקרין הן בעולם הזה, וקפויין הן לעולם הבא! <<**אור' יהושע בן לוי** אמר: אלו בני אדם שיקרין הן בעולם הזה, וקפויין הן לעולם הבא! כי הא **דרב יוסף בריה דרבי יהושע בן לוי**. חלש ואיתנגיד. כי הדר, אמר ליה אבוה: מאי חזית? אמר ליה: עולם הפוך ראיתי - עליונים למטה ותחתונים למעלה! אמר לו: בני! עולם ברור ראית! גואנן, היכי התם? <כי היכי דאיתו אנן הכא, הכי איתינן התם! ושמעתי שהיו אומרים: "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו", ושמעתי שהיו אומרים: "הרוגי מלכות, אין אדם יכול לעמוד במחיצתן" - גמאן? נינהו? אאילימא ר' עקיבא וחביריו - משום הרוגי מלכות ותו לא?! אלא הרוגי לוד!

"ביום ההוא יהיה על מצלות הסוס קדש לה" - גמאי "מצלות הסוס"? אמר **ר' יהושע בן לוי**: עתיד הקב"ה להוסיף על ירושלים, עד שהסוס רץ ומציל! <<**ר' אלעזר** אמר: כל מצילות שתולין לסוס בין עיניו, יהיה קדש לה! <<**אור' יוחנן** אמר: כל ביזה שבוזזין ישראל עד שעה שהסוס רץ ומציל, יהיה קדש לה!

מחברת פסחים - ג

{בשלמא למאן דאמר כל ביזה שבזו ישראל - היינו דכתיב: (זכריה יד) "והיה הסירות בבית ה' כמזרקים לפני המזבח" - אלא למאן דאמר בהנך תרתני, מאי "והיה הסירות בבית ה' "?! <מילתא אחריתי קאמר, דמתעתרי ישראל ומתנדבי ומייתי!

{בשלמא למאן דאמר ביזה - היינו דכתיב: "ולא יהיה כנעני עוד בבית ה' צבאות" - אלא למאן דאמר הנך תרתני, מאי "ולא יהיה כנעני"?! <אמר ר' ירמיה: "אין כאן עני!"

גו"כנעני", מנלן דאיקרי תגר? <דכתיב: (בראשית לח) "וירא שם יהודה בת איש כנעני" - מאי "כנעני"? - אילימא כנעני ממש, אפשר בא אברהם והזהיר את יצחק, בא יצחק והזהיר את יעקב, ויהודה אזיל ונסיב?! ~ אלא אמר רבי שמעון בן לקיש: בת גברא תגרא, דכתיב: (הושע יב) "כנען בידו מאזני מרמה" <אואיבעית אימא: מהכא: (ישעיהו כג) "אשר סחריה שרים כנעניה נכבדי ארץ"

"והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד" - ;אטו האידנא לאו אחד הוא?! <אמר רבי אחא בר חנינא: לא כעולם הזה העולם הבא! - העולם הזה, על בשורות טובות אומר "ברוך הטוב והמטיב", ועל בשורות רעות אומר "ברוך דיין האמת" - לעולם הבא, כולו "הטוב והמטיב"; "ושמו אחד" - מאי "אחד"? ;אטו האידנא לאו שמו אחד הוא?! <אמר ר' נחמן בר יצחק: לא כעולם הזה העולם הבא! - העולם הזה, נכתב ביו"ד ה"י ונקרא באל"ף דל"ת - אבל לעולם הבא, כולו אחד - נקרא ביו"ד ה"י ונכתב ביו"ד ה"י

סבר רבא למדרשה בפירקא. אמר ליה ההוא סבא: "לעלם" כתיב! ר' אבינא רמי: כתיב: (שמות ג) "זה שמי לעלם וזה זכרי לדור דור" - אמר הקב"ה: לא כשאני נכתב אני נקרא - נכתב אני ביו"ד ה"א ונקרא אני באל"ף דל"ת!